

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 566/2024-17

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľu a sudcov Ladislava Duditša (sudca spravodajca) a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], zastúpenej RPK law firm s. r. o., Konventná 636/6, Bratislava, proti uzneseniu Krajského súdu v Prešove č. k. 4To/5/2022-516 z 30. marca 2022 a uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3Tdo/11/2023 z 23. januára 2024 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 24. apríla 2024 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1, čl. 50 ods. 2 a 3 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva podľa čl. 6 ods. 1, 2 a 3 písm. c) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozhodnutiami všeobecných súdov označenými v záhlaví tohto uznesenia, ktoré navrhuje zrušiť a priznať jej finančné zadosťučinenie v sume 10 000 eur. Zároveň navrhuje priznať náhradu trov.
2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že rozsudkom Okresného súdu Humenné sp. zn. 2T/115/2019 z 25. novembra 2021 bola sťažovateľka uznaná za vinnú zo spáchania prečinu poškodzovania cudzej veci podľa § 245 ods. 1 Trestného zákona, za čo jej bol uložený trest odňatia slobody vo výmere 5 mesiacov, ktorého výkon jej bol podmiennečne odložený so stanovením skúšobnej doby v trvaní 12 mesiacov. Bola jej uložená aj povinnosť zaplatiť poškodenému škodu vo výške 1 471,85 eur.
3. Proti rozsudku okresného súdu podala sťažovateľka odvolanie, o ktorom rozhodol krajský súd uznesením č. k. 4To/5/2022-516 z 30. marca 2022 tak, že podľa § 319 Trestného poriadku odvolanie zamietol. O dovolaní sťažovateľky proti uzneseniu krajského súdu rozhodol najvyšší súd

uznesením sp. zn. 3Tdo/11/2023 z 23. januára 2024 tak, že ho v zmysle § 382 písm. c) Trestného poriadku odmietol.

4. Najvyšší súd po zhrnutí obsahu dovolania sťažovateľky [ktoré podľa jeho zistenia podala z dôvodov podľa § 371 ods. 1 písm. c), g), i) Trestného poriadku] a vyjadrenia prokurátorky dospel k záveru o nenaplnení uvedených dôvodov dovolania. K dovolaciemu dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku po priblížení všeobecných východísk uviedol, že nezistil porušenie práva na obhajobu zásadným spôsobom, námietky sťažovateľky tento dovolací dôvod nenapĺňajú. Identifikoval námietky sťažovateľky k výsluchu na hlavnom pojednávaní 12. februára 2020, v rámci ktorého ju okresný súd nemal vypočuť k uplatnenému nároku na náhradu škody a svojimi vyjadreniami mal porušiť jej právo na prezumpciu nevinu [išlo o i) reakciu samosudcu na vyjadrenie sťažovateľky k nároku na náhradu škody „*Nás toto nezaujímá, nás zaujímá, či ste to spôsobilá, alebo nespôsobilá.*“; ii) reakciu samosudcu na vyjadrenie obhajcu o potrebe spáchania malej škody „*nebavme sa o škode*“; iii) vyjadrenie „*Bud' spáchala, alebo nespáchala, bola tam, nebola tam, keď nespáchala, nech preukazuje, že nespáchala, keď spáchala, tak už sa k účasti priznáva. Keď sa bavíme o škode, ktorú chce ona ponížiť... Ja keď som neurobil vlámačku, tak sa nebudeme zaoberať, aká škoda tam vznikla*“, pozn.]. Po citovaní § 256 ods. 1 a § 258 ods. 1 Trestného poriadku najvyšší súd uviedol, že okresný súd postupoval v súlade so zákonom, keď po prednesení obžaloby umožnil obhajcovi sťažovateľky zaujať stanovisko, riadne ju poučil, umožnil jej urobiť vyhlásenie podľa § 257 ods. 1 Trestného poriadku, mala priestor vyjadriť sa ku skutku a následne mal prokurátor, ako aj obhajca možnosť klásť sťažovateľke otázky. Pri námietke o porušení prezumpcie nevinu najvyšší súd citoval časť uznesenia sp. zn. II. ÚS 168/2020 z 28. apríla 2020. Vychádzajúc z neho, dospel k záveru, že vyjadrenie okresného súdu, ktoré sťažovateľka považovala za narúšajúce jej právo na prezumpciu nevinu, neporušovalo toto právo. Zo strany okresného súdu išlo o reakciu na stanovisko obhajcu k obžalobe, pričom od neho žiadal, aby sa vyjadril ku skutku, t. j. či ho sťažovateľka spáchala alebo nespáchala. V takomto kontexte nemožno považovať vyjadrenie okresného súdu za jeho názor, že sťažovateľku považuje za vinnú zo spáchania skutku. Najvyšší súd nad rámec upriamil pozornosť na to, že námietky proti vyjadreniam samosudcu a proti možnosti vyjadriť sa ku škode na hlavnom pojednávaní sťažovateľka ani obhajca nevzniesli.

5. K dovolaciemu dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku po priblížení východísk najvyšší súd najprv odpovedal na námietku o neuvedení 26 cm dlhej ryhy na ľavom zadnom blatníku v skutkovej vete rozsudku okresného súdu a o postupe orgánov činných v trestnom konaní pri meraní rýh. Odkázal na vysporiadanie sa s námietkami na s. 7 uznesenia krajského súdu bez potreby argumentáciu opakovať. Námietku o zasahovaní samosudcu okresného súdu do výsluchov svedkov vykonávaných obhajcom nad rámec zákona považoval najvyšší súd za neopodstatnenú s ohľadom na § 258 ods. 2 Trestného poriadku, citujúc aj § 253 ods. 3 Trestného poriadku. Z uvedeného vyplýva právo a povinnosť sudcu kontrolovať v dokazovaní nielen otázky kladené vypočúvaným osobám stranami, ale aj vedenie výsluchov ako celok a reagovať, ak sa spôsob vedenia výsluchu vymyká jeho účelnosti a dôstojnosti konania. Súd má v rámci dokazovania aktívnu úlohu, pretože ho riadi, stanovuje poradie vykonávania dôkazov a tiež ich sám vykonáva. Výsluch spravidla prenecháva stranám, kde je jeho hlavnou úlohou dohľad, aby dokazovanie na hlavnom pojednávaní bolo v súlade s požiadavkou na spravodlivý súdny proces. Zákon súdu umožňuje, ak to považuje za nevyhnutné, zasahovať do výsluchov svedkov, ako aj klásť im otázky.

6. K námietke o porušení § 259 Trestného poriadku pre nerozhodnutie okresného súdu o námietke prokurátora proti otázke obhajcu pri výsluchu svedkyne [REDAKOVANÉ] a označenie ďalšej otázky za neopodstatnenú najvyšší súd uviedol zistenie zo spisu, že táto svedkyňa bola vypočutá 20. júla 2020, že prokurátor namietal jednu z otázok položených obhajcom, následkom čoho obhajca ozrejmil dôvod, pre ktorý sa otázku opýtal, a svedkyňa na ňu potom odpovedala. Podľa najvyššieho súdu je zrejmé, že samosudca nerozhodol o námietke prokurátora, čo možno považovať za nesprávny procesný postup, avšak z takéhoto pochybenia nemožno vyvodzovať nezákonnosť výsluchu svedkyne, a tak jej výsluch na hlavnom pojednávaní označiť za nezákonne vykonaný dôkaz v zmysle § 371 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku.

7. Sťažovateľka ďalej namietala, že pri výsluchu [REDAKOVANÉ] neboli dané na čítanie jej výpovede z prípravného konania a neboli jej predložené na vysvetlenie rozporov. Najvyšší súd po citácii § 264 ods. 1 a 2 Trestného poriadku uviedol, že podľa zápisnice z 20. júla 2020 obhajca navrhol, aby táto svedkyňa odstránila rozpor vo výpovediach, keďže v prípravnom konaní 30. júna 2019 uviedla niečo iné, na čo samosudca čítal konkrétnu vetu zo zápisnice z prípravného konania. Samosudca v súlade s § 264 ods. 1 Trestného poriadku vzhľadom na návrh obhajcu na odstránenie rozporov v jej výpovediach (pri výsluchu na hlavnom pojednávaní sa odklonila od výpovede z prípravného konania) prečítal konkrétnu vetu zo zápisnice z prípravného konania o jej výsluchu, čo sa podľa § 264 ods. 2 Trestného poriadku považuje za predloženie skoršej výpovede svedkovi na vysvetlenie rozporov, a preto nemožno podľa najvyššieho súdu považovať námietky sťažovateľky v tomto smere za opodstatnené.

8. Námietka, že okresný súd v rozpore s § 261 ods. 3 Trestného poriadku nezachoval právo obhajoby vykonať výsluch svedkyne [REDAKOVANÉ] a klásť jej otázky, nie je podľa najvyššieho súdu pravdivá, pretože zo zápisnice z 20. júla 2020 vyplýva, že obhajoba mala možnosť svedkyňu vypočuť a klásť jej otázky a až po tom, ako sťažovateľka nevyužila právo výsluchu danej svedkyne a uviedla, že nehovorí pravdu, a okresný súd pripustil konfrontáciu medzi sťažovateľkou a svedkyňou, chcel obhajca položiť doplňujúce otázky a vzniesť námietku. Na to mu samosudca povedal, že priestor na výsluch a kladenie otázok vo vzťahu k predmetnej svedkyňi už mal. Takýto postup najvyšší súd nepovažuje za rozporný so zákonom ani za postup, ktorý by spôsobil nezákonnosť výsluchu svedkyne a nemožnosť jeho použitia v trestnom konaní.

9. K námietke, že okresný súd vykonal výsluch svedka [REDAKOVANÉ] bez návrhu prokurátora alebo obhajcu, sa podľa najvyššieho súdu vyjadril krajský súd, keď poukázal na § 2 ods. 11 Trestného poriadku, podľa ktorého súd môže vykonať aj dôkazy, ktoré strany nenavrhl. Obhajca mal priestor na výsluch uvedeného svedka a čo sa týka námietok sťažovateľky, že okresný súd zasahoval do tohto výsluchu, najvyšší súd poukázal na uvedenú argumentáciu, podľa ktorej súd môže, ak to uzná za vhodné, zasahovať do výsluchov, ktoré sa na hlavnom pojednávaní uskutočňujú.

10. Sťažovateľka namietala aj vedenie výsluchu poškodeného okresným súdom z dôvodu, že po kladení otázok prokurátorom vstúpil do výsluchu samosudca a položil mu sedem otázok, následne pokračoval vo výsluchu prokurátor a potom opäť samosudca kládol otázky. Najvyšší súd opätovne poukázal na § 258 ods. 2 Trestného poriadku, podľa ktorého sudca môže prerušiť výsluch, ak to považuje za nevyhnutné, položiť otázku, ktorú nemožno odložiť na dobu po skončení výsluchu, okresný súd tak nepostupoval v rozpore so zákonom. Uzatvárajúc najvyšší súd uviedol,

že dôkazy v smere namietanom sťažovateľkou boli vykonané v súlade so zákonom, teda že nezistil naplnenie dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku.

11. K dovolaciemu dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku najvyšší súd uviedol, že konaním sťažovateľky tvoriacim skutkovú vetu boli naplnené všetky znaky skutkovej podstaty prečinu poškodzovania cudzej veci. S ohľadom na naplnenie tzv. materiálneho korektívu podľa § 10 ods. 2 Trestného zákona identifikoval najvyšší súd pri prečine nutnosť splnenia podmienky, že závažnosť konania je vyššia ako nepatrná. Priblížil kritériá, ktorých pomocou sa určuje závažnosť prečinu, a potrebu ich hodnotenia v súhrne. V skutkovej vete vymedzené konanie sťažovateľky spočívajúce v poškodení cudzieho motorového vozidla tým, že do neho vo viacerých častiach vytvorila niekoľko rýh, čím na cudzom majetku spôsobila malú škodu, napĺňa objektívnu stránku skutkovej podstaty prečinu a vzhľadom na okolnosti prípadu, najmä na spôsob vykonania činu, nepochybne aj subjektívnu stránku tohto prečinu. Najvyšší súd sa nestotožnil s názorom sťažovateľky, že jej konanie nebolo spôsobilé dosiahnuť mieru závažnosti predpokladanú § 10 ods. 2 Trestného zákona a predmetný skutok mal byť posudzovaný nanajvýš ako priestupok proti majetku. Vzhľadom na skutočnosť, že všetky okolnosti prípadu v súhrne dosiahli takú intenzitu závažnosti, ktorá napĺňa i materiálny korektív stíhaného prečinu, dospel najvyšší súd k záveru, že nie je naplnený ani posledný uplatnený dovolací dôvod.

II.

Argumentácia sťažovateľky

12. Uznesenie krajského súdu pôsobí stroho a nedáva odpovede na námietky vznesené v odvolaní. Najvyšší súd sa riadne nevysporiadal s rozsiahlymi dovolacími námietkami sťažovateľky, zaujal k nim prísne formalistický prístup a nedal na nich jasné odpovede.

13. Okresný súd porušil § 258 ods. 1 Trestného poriadku, pretože sťažovateľku na začiatku hlavného pojednávania nevypočul na uplatnený nárok na náhradu škody, nemohla sa vyjadriť k uplatnenému nároku. Proti postupu okresného súdu sa sťažovateľka bránila, k náprave krajským súdom a dovolacím súdom nedošlo, preto došlo k porušeniu čl. 46 ods. 1, čl. 50 ods. 3 ústavy, čl. 6 ods. 1 a 3 písm. c) dohovoru.

14. Výrokmi samosudcu okresného súdu došlo k porušeniu prezumpcie nevinoty, pretože na hlavnom pojednávaní 12. februára 2020 sa vyjadril: „*Bud' spáchala, alebo nespáchala, bola tam, nebola tam, keď nespáchala, nech preukazuje, že nespáchala, keď spáchala, tak už sa k účasti priznáva. Keď sa bavíme o škode, ktorú chce ona ponižovať... Ja keď som neurobil vlámačku, tak sa nebudeme zaoberať, aká škoda tam vznikla.*“ Tým v počiatočnej fáze prejudikoval vinu sťažovateľky, právo sťažovateľky vyjadriť sa ku škode pokladal za priznanie sa ku skutku kladenému za vinu. Takto nastolený status sa so sťažovateľkou niesol v priebehu celého hlavného pojednávania, rozhodnutia o vine a treste, v rámci odvolacieho a dovolacieho konania. Krajský súd ani dovolací súd nenapravili tento stav, *de facto* sa s postupom samosudcu okresného súdu stotožnili. Ide o arbitrárne a neudržateľné rozhodnutia.

15. Súd sťažovateľke svojvoľne pričítali škodu, ktorá sa neuvádza v obžalobe ani rozsudku okresného súdu, avšak bola vyčíslená znalcom. Odvolací súd ani dovolací súd túto vadu nenapravili, preto zo strany súdov došlo k porušeniu čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru.

16. Samosudca nad rámec zákona zasahoval do každého výsluchu svedkov zo strany obhajcu nielen prerušovaním výsluchu, ale aj odpovedaním na položené otázky namiesto svedkov. Navádzaním na odpovede vykonával dokazovanie nezákonným spôsobom odporujúcim ústave a dohovoru. Samosudca formuláciami na hlavnom pojednávaní, zasahovaním do výsluchov viedol pojednávanie štýlom, že sa sťažovateľka dopustila stíhanej trestnej činnosti, čo v jej očiach objektívne neevokuje nezaujatosť. K náprave nedošlo v odvolacom ani dovolacom konaní, preto ide o porušenie čl. 50 ods. 2 ústavy v spojení s čl. 6 ods. 2 dohovoru a čl. 46 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 6 ods. 1 dohovoru.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

III.1. K namietanému porušeniu práv uznesením krajského súdu:

17. V zmysle princípu subsidiarity zakotveného v čl. 127 ods. 1 ústavy poskytuje ústavný súd v konaní podľa uvedeného článku ochranu základným právam alebo slobodám fyzických osôb a právnických osôb za podmienky, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd. Systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je teda rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom ochranu základným právam a slobodám poskytuje v zmysle ústavy primárne všeobecné súdnictvo a ústavný súd až subsidiárne.

18. Z obsahu sťažnostných námietok vyplýva, že sťažovateľka ústavnou sťažnosťou vyčíta spôsob vedenia hlavného pojednávania a vykonania dokazovania, nedostatočné odôvodnenie rozsudku a porušenie prezumpcie nevinu. Sťažovateľka proti uzneseniu krajského súdu podala mimoriadny opravný prostriedok – dovolanie, ktoré odôvodnila totožnými námietkami.

19. Sťažnostné výhrady k prípadným závažným excesom v dokazovaní, k zaujatosti samosudcu okresného súdu či k správnosti právneho posúdenia, ku kvalite odôvodnenia pritom mohli byť a boli predmetom dovolacieho prieskumu. Rozhodovacia činnosť všeobecných súdov všetkých stupňov (vrátane dovolacieho) v zásade pokrýva celý rozsah základných práv spojených s trestným konaním, ktorý je relevantný pre konanie o ústavnej sťažnosti, keďže všeobecné súdy plnia úlohu nielen ochrancov zákonnosti, ale aj prvotných ochrancov ústavnosti.

20. Ústavný súd potom konštatuje, že nemá na opätovné posúdenie totožných argumentov sťažovateľky právomoc, pretože už boli predmetom posúdenia v dovolacom konaní, ktoré sťažovateľka aj iniciovala a ktoré najvyšší súd zavŕšil vydaním uznesenia, ktoré obsahovalo aj vecné posúdenie argumentov sťažovateľky, a to napriek tomu, že v konečnom dôsledku bolo dovolanie odmietnuté. Dovolanie predstavuje účinný právny prostriedok ochrany práv sťažovateľky (m. m. napr. II. ÚS 345/2020, III. ÚS 420/2021).

21. Vzhľadom na to, že je úlohou nielen ústavného súdu, ale aj všeobecných súdov poskytovať ochranu základným právam, ústavný súd v duchu zásady sebaobmedzenia s ohľadom na princíp subsidiarity odmietol ústavnú sťažnosť v tejto časti podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie (§ 132 ods. 1 zákona o ústavnom súde).

III.2. K namietanému porušeniu práv uznesením najvyššieho súdu:

22. Podstatou ústavnej sťažnosti je namietané porušenie práva na spravodlivý proces z dôvodu nedostatočného odôvodnenia, nezákonnosti a svojvôle, porušenia prezumpcie neviny a zaujatosti sudcu.

23. Úlohou dovolania ako mimoriadneho opravného prostriedku je odstránenie závažných procesných a hmotnoprávných chýb v právoplatných rozhodnutiach súdov. Nejde tak podľa Trestného poriadku o ďalší „úplný“ prieskum napadnutého meritórneho rozhodnutia (jeho vecnej správnosti) a ďalšie posudzovanie otázky viny či trestu. Podmienky prípustnosti dovolania rieši zákon. Stanovenie podmienok obmedzujúcich prípustnosť dovolania je pritom v komplexnom ponímaní legitímne a korešponduje s postavením a úlohami, ktoré najvyšší súd ako dovolací súd plní. Pravidlá týkajúce sa prípustnosti dovolania majú za cieľ zaistiť riadny výkon spravodlivosti a zvlášť rešpektovať princíp právnej istoty, ktorá bola nastolená právoplatným rozhodnutím. Negatívne posúdenie otázky prípustnosti dovolania nemôže viesť k záveru o porušení základných práv sťažovateľa vtedy, ak zákonné pravidlá dovolania nepripúšťajú (mutatis mutandis IV. ÚS 35/02). Postup súdu v súlade so zákonom nemôže byť dôvodom na vyslovenie porušenia označeného práva sťažovateľa. K takému záveru môže viesť len ústavne neudržateľný výklad zákona najvyšším súdom v otázke posúdenia prípustnosti dovolania.

24. Posúdenie existencie dôvodu na odmietnutie dovolania podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku (t. j. nesplnenie dôvodov dovolania podľa § 371 Trestného poriadku) zahŕňa v nevyhnutnej miere aj vecný prieskum dovolacej argumentácie dovolateľa na účely zistenia, či ním uvádzané skutočnosti reálne (nielen formálne) napĺňajú ním označené dôvody dovolania ustanovené v § 371 Trestného poriadku. Ústavný súd vo svojej rozhodovacej činnosti stabilne akceptuje postup, keď najvyšší súd po nevyhnutnom vecnom prieskume dovolania dospeje k náležite (ústavne konformne) odôvodnenému záveru, že je zrejmé, že nie sú splnené dovolateľom uplatnené dôvody dovolania podľa § 371 Trestného poriadku, a dovolanie preto odmietne podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku (napr. II. ÚS 528/2014, I. ÚS 108/2017, IV. ÚS 186/2018, III. ÚS 188/2018).

25. Ústavný súd v prvom rade akcentuje, že je potrebné dôsledne odlišovať úlohu ústavného súdu pri ochrane základných práv a slobôd od iných orgánov verejnej moci, čo musí odrážať aj odôvodnenie ústavnej sťažnosti, v ktorom nepostačuje argumentovať doslovným prevzatím obsahu podaní z konania pred všeobecnými súdmi. Kritika právnych záverov všeobecných súdov pri poskytovaní ochrany „zákonným“ subjektívnym právam účastníkov konania musí mať v ústavnej sťažnosti nevyhnutné prepojenie na základné práva a slobody sťažovateľky, a to nielen na úrovni návrhu na rozhodnutie vo veci samej, ale aj v rovine odôvodnenia ústavnej sťažnosti. V tejto súvislosti je potrebné uviesť, že sťažovateľka pred ústavným súdom opakovane uplatňuje rovnakú argumentáciu, akú prezentovala v konaní pred najvyšším súdom (opakuje celé dovolanie na s. 2 až 12, pozn.), ktorú čiastkovo rozvíja (s. 13 až 17).

26. Ústavný súd v napadnutom uznesení najvyššieho súdu neidentifikoval nedostatok vyhodnotenia postupu krajského súdu alebo okresného súdu vo vzťahu k obsahu dovolania. Najvyšší súd sa jasne a zrozumiteľne vyjadril k všetkým podstatným námietkam sťažovateľky spôsobom, ktorý nevykazuje známky formalistického prístupu. V týchto okolnostiach ústavný súd nespozoroval, že

by bolo trestné konanie vo výsledku zaťažené nedostatkami dosahujúcimi intenzitu porušenia práv sťažovateľky na spravodlivý súdny proces a práva na obhajobu.

27. Najvyšší súd v napadnutom uznesení výstižne zhrnul podstatu dovolacích argumentov, ktoré podriadil pod dostupné dovolacie dôvody podľa § 371 Trestného poriadku, a spätne preskúmateľným spôsobom posúdil ich naplnenie. Svoj postup jasne a zrozumiteľne vyjadril v odôvodnení, čím vo výsledku ústavne udržateľne vyložil aplikovanú právnu úpravu dovolacích dôvodov. Ústavný súd sa nestotožňuje so všeobecnou námietkou sťažovateľky o nedostatočnom odôvodnení uznesenia najvyššieho súdu, ktorý sa preskúmateľne vyjadril ku každému z materiálne uplatnených dovolacích dôvodov [§ 371 ods. 1 písm. c), g) a i) Trestného poriadku], a to ústavne akceptovateľným spôsobom. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti v konkrétnostiach nerozvinula na ústavnoprávnej úrovni svoju polemiku so spôsobom, akým sa vysporiadal najvyšší súd s jej dovolacími dôvodmi.

28. K námietke o porušení zákona a v tej súvislosti aj práva na spravodlivý proces v dôsledku nevypočítania sťažovateľky na uplatnený nárok na náhradu škody na začiatku hlavného pojednávania ústavný súd uvádza, že túto námietku sťažovateľka neuviedla v odvolaní proti rozsudku okresného súdu. V dôsledku toho ide o námietku neprípustnú z dôvodu nedodržania princípu subsidiarity v jej materiálnom význame. Napriek tomu najvyšší súd dal sťažovateľke akceptovateľnú odpoveď, že nezistil zásadné porušenia práva na obhajobu. Sťažovateľka upriamila pozornosť na nedodržanie zákonného postupu podľa § 258 ods. 1 Trestného poriadku, k čomu sa najvyšší súd výslovne nevyjadril. Je pravda, že zo zápisnice o hlavnom pojednávaní z 12. februára 2020 nevyplýva, že by súd požiadal sťažovateľku o vyjadrenie k uplatnenému nároku na náhradu škody. Samosudca ju vyzval na vyjadrenie sa ku skutku poškodenia vozidla poškodeného, ku ktorému sa vyjadrila v zmysle, že to nespôsobila. Potom pokračoval v kladení otázok. Z predchádzajúceho stanoviska obhajcu k obžalobe (výmena názorov samosudcu a obhajcu pred výsluchom sťažovateľky, pozn.), ako aj z následného postoja obhajoby v konaní je však zrejmé, že sťažovateľka popierala spáchanie stíhaného skutku, teda aj spôsobenie škody, pričom následne spochybňovala aj výšku škody. Následok výslovného neuvedenia samosudcom sťažovateľke, aby sa vyjadrila k uplatnenému nároku na náhradu škody, preto nedosahuje takú závažnosť, aby bolo možné vo výsledku označiť postup za porušenie práva na spravodlivý súdny proces či práva na obhajobu, na ktoré mal povinnosť najvyšší súd zareagovať a zjednať nápravu.

29. K námietke o svojvoľnom pričítaní škody ústavný súd uvádza, že sťažovateľka na ňu dostala jasnú odpoveď v uznesení najvyššieho súdu, ktorý odkazoval na odôvodnenie uznesenia krajského súdu. Vysporiadanie sa najvyššieho súdu s námietkou, ktorú sťažovateľka uviedla v rámci dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku, o chýbajúcej ryhe v skutkovej vete rozsudku a o postupe pri meraní rýh považuje ústavný súd za ústavne prijateľné, hoci bolo iba odkazované na uznesenie krajského súdu. Ústavný súd po oboznámení sa s obsahom odkazovaného uznesenia zistil, že podľa krajského súdu uvedené (vypadnutie ryhy, čo má vplyv na výšku škody a znalecký posudok, pozn.) nemá vplyv na výšku a rozsah škody, pretože na predmetnom diele nešlo o jediné ryhu, keď podľa opisu skutku na ľavom zadnom blatníku boli ďalšie 2 ryhy s dĺžkou 23 a 70 cm a z toho dôvodu musel byť lakovaný celý tento diel. K odvolacej námietke o nepriložení pravítka ani metra k ryhám krajský súd uviedol, že ryhy a ich dĺžka boli zistené meraním orgánov činných v trestnom konaní a znalec dokázal určiť výšku škody aj po prelakovaní vozidla, uviedol aj mechanizmus, akým zistil rozsah a výšku škody.

30. S týmito dôvodmi sťažovateľka nevedla bližšiu polemiku, iba opakovala už skôr uvedené výhrady, čo ústavný súd nepovažuje za dostatočné pre spochybnenie ústavnej udržateľnosti uznesenia najvyššieho súdu či záver o svojvôli.

31. K okruhu námietok spojených s porušením prezumpcie nevinu ústavný súd v prvom rade uvádza, že túto námietku sťažovateľka neuviedla v odvolaní proti rozsudku okresného súdu. V dôsledku toho ide o neprípustnú námietku z dôvodu nedodržania princípu subsidiarity v jej materiálnom význame. Nad rámec však ústavný súd dopĺňa, že účelom zásady prezumpcie nevinu je chrániť každého, kto bol obvinený z trestného činu, pred vyslovením výroku o vine bez toho, aby bola jeho vina preukázaná v súlade so zákonom [rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vo veci Nölkenbockhoff v. Nemecko z 25. 8. 1987, séria A, č. 123, bod 33]. Jej hlavným účelom je chrániť obvineného pred akýmkoľvek súdnym rozhodnutím alebo inými výrokmi príslušných úradných osôb („State officials“), ktoré sa rovnajú vysloveniu jeho viny bez toho, aby bola táto predtým preukázaná v súlade so zákonom (rozsudok ESLP vo veci Rushiti v. Rakúsko z 21. 3. 2000, č. 28389/95, bod 31). Z prezumpcie nevinu tiež vyplýva, že žiadny štátny orgán nie je oprávnený vysloviť vinu či rozhodnúť o vine osoby, proti ktorej sa vedie trestné konanie, ešte pred tým, ako ju vyslovil príslušný súd právoplatným odsudzujúcim rozsudkom (PL. ÚS 12/98).

32. Podľa ESLP treba robiť rozdiel medzi výrokmi, ktoré odrážajú alebo vyjadrujú názor, že dotknutá osoba je vinná, a výrokmi, ktoré iba vyjadrujú stav podozrenia („*a state of suspicion*“). Prvé porušujú prezumpciu nevinu, zatiaľ čo druhé boli považované za prijateľné alebo bezchybné („*unobjectionable*“) v rôznych situáciách posudzovaných ESLP (napr. Lutz v. Nemecko, rozsudok z 25. 8. 1987, séria A, č. 123, bod 62; Leutscher v. Holandsko, rozsudok z 26. 3. 1996, č. 52/1994/499/581, bod 31). Skutočnosť, že namietané výroky úradnej osoby porušujú prezumpciu nevinu, má byť posudzovaná v kontexte osobitných okolností, za akých boli tieto výroky urobené (Daktaras v. Litva, bod 43; Adolf v. Rakúsko, rozsudok ESLP z 26. 3. 1982, séria A, č. 49, body 36 až 41).

33. Najvyšší súd podľa zistenia ústavného súdu dal zrozumiteľnú odpoveď na námietku o porušení prezumpcie nevinu vyjadreniami samosudcu okresného súdu. Jasne uviedol sťažovateľkou vyčítané vyjadrenia, zasadil ich do kontextu prebiehajúceho procesného úkonu súdu, v ktorom odzneli v rámci výmeny názorov samosudcu a obhajcu po prednesení obžaloby. Vyslovil vlastné stanovisko že vyjadrenie sudcu nemožno považovať za názor, že sťažovateľku považuje za vinnú zo spáchania skutku. Ústavný súd v uvedenom odôvodnení uznesenia nezistil prítomnosť arbitrárnosti ako uvádza sťažovateľka. Ani podľa názoru ústavného súdu nie je možné na uvedené vyjadrenia, ktoré odzneli v priebehu dialógu sudcu s obhajcom, nazerať ako na prejudikujúce vinu sťažovateľky zo stíhaného skutku. Aj keď samosudca mohol zvoliť presnejšie formulácie (časť vyjadrenia „... keď spáchala tak sa k účasti priznáva...“ sa javí byť vztiahnutá k argumentu obhajoby o nedostatočnom identifikovaní rozsahu škody, ako naznačuje aj sťažovateľka v ústavnej sťažnosti, pozn.), nemožno uvedené vyjadrenia považovať za prekročenie prípustného rámca, v ktorom sa snažil o dosiahnutie jasného stanoviska obhajcu k obžalobe. Od jasného stanoviska obhajoby totiž záležal jeho ďalší postup (prípadná aplikácia § 257 ods. 1 Trestného poriadku). Samosudca pritom len pomerne priamočiarym spôsobom formuloval alternatívy ďalšieho postupu.

34. Závažnosť nedostatkov namietaných sťažovateľkou je navyše zmiernená skutočnosťou, že rozsudok okresného súdu napokon vydal iný sudca ako ten, ktorý mal podľa tvrdení sťažovateľky uviesť neprípustné vyjadrenia. K argumentu sťažovateľky o „*nastolení statusu ktorý sa s ňou ďalej niesol*“ ústavný súd považuje za vhodné doplniť, že sťažovateľka mohla v dôsledku zmeny zákonného sudcu na okresnom súde nesúhlasiť so zmenou a žiadať o vykonanie hlavného pojednávania znova podľa § 277a ods. 1 Trestného poriadku. Týmto spôsobom mohla ešte na okresnom súde dosiahnuť nápravu teraz ňou namietaných nedostatkov. Na hlavnom pojednávaní zo 4. mája 2021 však takéto vyhlásenie neurobila.

35. K voľne súvisiacej námietke o zaujatosti sudcu pre spôsob vedenia hlavného pojednávania a výsluchov ústavný súd uvádza, že ju nepovažoval za dôvodnú pre možnosť založenia porušenia označených práv. Sťažovateľka nevedla v tomto smere žiadnu ďalšiu polemiku so závermi najvyššieho súdu, ktoré podľa názoru ústavného súdu predstavovali dostatočne jasné odpovede na podstatné otázky prezentované ňou ako dovolacie námietky podľa § 371 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku. Najvyšší súd odkázal na zákonný rámec, v ktorom sa súd pohybuje vo fáze dokazovania. Uvedené zákonné ustanovenia vskutku obsahujú dôvody, pri ktorých naplnení súd môže zasiahnuť do spôsobu vedenia dokazovania. Konkrétnejšie najvyšší súd odpovedal na námietky vo vzťahu k vedeniu výsluchov namietaných svedkov [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] a poškodeného. Najvyšší súd sa pravdaže mohol ešte detailnejšie vyjadriť k jednotlivým námietkam sťažovateľky, v súhrne ale možno jeho odpovede označiť za akceptovateľné odôvodnenie nevyhnutnosti zásahov okresného súdu do spôsobu vedenia výsluchov na hlavnom pojednávaní. Sťažovateľka k už uvedeným záverom najvyššieho súdu (body 5 až 10) popri odkázaní na text dovolania v zásade uviedla len všeobecné výhrady o prekročení rámca zákona, o rozpore s ústavou a dohovorom. Sťažovateľkou vyslovené pochybnosti o nestrannosti sudcu vzhľadom na odpovede najvyššieho súdu podľa zistenia ústavného súdu nepostačujú na vyslovenie porušenia práva na spravodlivý proces.

36. Ústavný súd dodáva, že prípadné nedostatky vzťahujúce sa na spôsob vedenia výsluchu či neprípustnosť súdom položených otázok mohla sťažovateľka namietat pred okresným súdom, k čomu podľa zistenia ústavného súdu nedošlo. Aj pre túto námietku platí v bode 34 spomenutá možnosť postupu podľa § 277a Trestného poriadku, ktorou sťažovateľka mohla dosiahnuť znova vykonanie hlavného pojednávania novým zákonným sudcom. Zhrnúc výhrady sťažovateľky, ústavný súd nepovažoval v okolnostiach tohto prípadu za dôvodné zasahovať do procesu dokazovania, pretože sťažovateľkou spomínané nedostatky nedosahovali intenzitu extrémneho excusu v naznačenom zmysle jednostranného či zaujatého napomáhania obžalobe. Najvyšší súd sa zrozumiteľným spôsobom vyjadril k podstate námietok sťažovateľky a postup okresného súdu označil za súladný so zákonom, resp. za nenapĺňajúci uplatnený dovolací dôvod. Ústavný súd preto nezistil v námietkach sťažovateľky taký presah s právom na spravodlivý proces, resp. s prezumpciou nevinny, ktorý by signalizoval možnosť vyslovenia ich porušenia po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie.

37. Na základe už uvedených skutočností ústavný súd nevyhodnotil argumentáciu sťažovateľky ako spôsobilú spochybnit' ústavnú udržateľnosť záverov najvyššieho súdu. Zároveň poukazuje na svoj ustálený právny názor, podľa ktorého právo na spravodlivý proces neznačí právo na úspech v konaní pred všeobecným súdom (m. m. II. ÚS 3/97, II. ÚS 173/07). Zohľadňujúc sťažnostnú argumentáciu sťažovateľky, ústavný súd uzatvára, že medzi napadnutým uznesením najvyššieho

súdu a obsahom označených práv neexistuje taká príčinná súvislosť, na základe ktorej by po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie mohol reálne dospieť k záveru o ich porušení. Ústavný súd preto odmietol ústavnú sťažnosť sťažovateľky ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

38. Keďže ústavná sťažnosť bola ako celok odmietnutá, rozhodovanie o ďalších návrhoch sťažovateľky stratilo opodstatnenie, a preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 19. novembra 2024

Libor Duľa
predseda senátu